

FEM
tempen
2023

STREETGÄRIS

E-post: info@streetgaris.se

Instagram: [streetgaris](https://www.instagram.com/streetgaris)

Ansvarig utgivare: Föreningen StreetGäris

Rapportskribent: Lina Muktar Mohageb

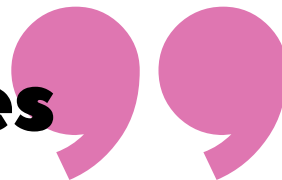
Layout: Mona Nechma

År: 2023

Innehåll

Tempen på Sveriges feministiska rörelse	4
Sammanfattning	5
FemTempen 2023	7
Vilka är det som hörs i FemTempen?	10
Exkluderingen i feministiska rum	15
Vad kännetecknar ett feministiskt rum som känns som hemma?	21
Frigörelse genom att bygga solidariska koalitioner	23

Tempen på Sveriges feministiska rörelse

StreetGäris grundades år 2013 med syfte att skapa ett tryggare rum för unga feminister att prata om feminism, om jämställdhet och jämlikhet. Rummet skapades för att det upplevdes att det inte fanns plats för oss med andra erfarenheter än från den vita medelklassen i de befintliga feministiska rummen. I år fyller StreetGäris 10 år och vi tar tempen på den svenska feministiska rörelsen för andra gången.

FemTempen är vår undersökning som fokuserar på vilka frågor som tagit plats i den feministiska debatten och i feministiska rum. Undersökningen mäter även vilka frågor som exkluderas från mainstream feminismen och vilka grupper som upplever att de inte får sin röst hörd inom rörelsen.

Vi hoppas att undersökningen bidrar till att nyansera den feministiska debatten med nya kunskaper om vilka perspektiv och erfarenheter som exkluderas och vilka frågor som upplevs ta mer plats.

Sammanfattning

Tre fjärdedelar av icke-vita samt ickebinära och transpersoner upplever exkludering i mainstream-feministiska rum, i nivå med resultaten i förra årets rapport. Samma siffra för svarande som är vita och inte har uppgett att de är ickebinära eller trans är knappt en fjärdedel. Exkluderingen kan exempelvis ske genom att bli stämplad som glädjedödare, att behöva ta ansvar för problemen man lyfter eller att behöva trösta andra när de kränkt en.

Inte oväntat leder det till att viktiga perspektiv inte synliggörs inom den breda feministiska rörelsen: 96 procent av alla svarande anser att viktiga perspektiv saknas i den feministiska debatten, i synnerhet perspektiv på rasism och klass (ungefär 75 procent svarar att de analyserna saknas), men även exempelvis funktionsrätt. Det finns dock också vissa luckor i förståelsen av vilka analyser som saknas hos de som inte direkt drabbas. Exempelvis anser 94 procent av ickebinära och transpersoner att transperspektiv saknas inom mainstream-feminismen medan bara ungefär 40 procent av svarande som inte har uppgett att de är ickebinära eller trans har uppgett att det saknas.

Icke-vita ser även i större utsträckning än vita svarande att perspektiv på rasism saknas - nära 80 procent, jämfört med ungefär 60 procent vita svarande. Ickebinära och transpersoner anser också att perspektiv på rasism saknas i stor utsträckning. Bland de som har svarat på enkäten stod de också ut som personer som är organiserade i större utsträckning, vilket kan vara ett skäl till att gruppen ser vilka perspektiv som saknas i större utsträckning. Organisationer som lyfter feminism utifrån flera förtrycksgrunder kan höja medvetenhet hos medlemmarna kring vilka perspektiv som saknas i den bredare debatten. En ökad förståelse för samhällsproblem som inte direkt drabbar oss är ett av skälen till att den här typ av organisering behövs.

Samtidigt visar enkätsvaren att det finns ett behov av att vara i trygga feministiska rum, något som minoritetsgrupper kan skapa genom separatism. Många feministiska sammanhang inkluderar inte cismän, och det finns feministiska rum för svarta, icke-vita, queers och så vidare. Dessa rum kan bli ett andrum och någonstans man kan förstå sig själv och sina upplevelser tillsammans med andra som delar någon eller flera av ens bärande identiteter. I rapporten presenteras koalitioner och goda verktyg för att hantera konflikter inom koalitioner och organisationer som ett sätt att skapa förutsättningar för att separatism och gemenskap i en större feministisk rörelse ska kunna samexistera.

I år lades det till en fråga om folks ursprung, för att komplettera frågan om rasifiering. Skillnaderna mellan grupper framstår som större när icke-vita och vita jämförs än när man jämför utifrån ursprung, men som förväntat är trenderna desamma där folk med utomeuropeiskt ursprung upplever exkludering i större utsträckning än folk med nordiskt ursprung.

FemTempen 2023

Den här rapporten handlar om exkludering och inkludering i mainstream-feministiska rum. Till att börja med ska vi reda ut några begrepp.

Vad är det mainstream-feministiska rummet?

I den här rapporten används “mainstream-feminism” för att beskriva den feminism i Sverige som är hegemonisk, eller dominerande. Det ser vi till exempel i media: hegemonisk feminism är ofta mest dominerande där. Paulina de los Reyes beskriver i Bortom Vi och Dom (2005) att den gör “vithetens, medelklassens och heteronormens privilegier till givna och naturliga utgångspunkter för att uttala sig om kvinnors erfarenheter och politiska intressen”.

Konsekvensen blir att frågor som är relevanta för personer som står utanför vitheten, medelklassen och heteronormen osynliggörs (de los Reyes lyfter exempelvis långtidssjukskrivna kvinnors situation som det sällan hörs om), medan frågor som är mer relevanta för redan privilegierade grupper, till exempel frågan om krav på fler kvinnor i styrelser, får mer fokus.

En funktion av hegemonisk feminism är att det skapas en bild av att den är allmängiltig, och en mer “renodlad” feminism. Den vita medelklasskvinnan får därigenom sätta den feministiska agendan som alla andra ska rätta sig efter.

Chandra Talpade Mohanty (1984) skriver att de här processerna bevarar kolonialt förtryck. Genom att marginalisera erfarenheter och röster som tillhör personer i den så kallade “tredje världen”, och tvinga dem att rätta sig efter hegemonin av västerländsk feminism så skapas en hierarki där västerländska kvinnors perspektiv, och därmed också liv, placeras högst upp. Till följd av det här exkluderas viktiga perspektiv, och personer som har behov av feministiska rum får inte tillgång till dem.

Feminister med rötter i Syd baserade i både Syd och Nord och svarta feminister har utmanat hegemonisk feminism genom att belysa att patriarkalt våld samverkar med rasism för att förtrycka svarta och bruna kvinnor världen över, samt genom att lyfta hur hegemonisk feminism bidrar till förtrycket.

Några exempel, av många utöver det som redan nämnts: vita feminister som har fört uttalat rasistiska agendor sedan början av kvinnorättsrörelsen i USA (Davis, 1982); imperialistisk, missionerande feminism som applicerar sina egna idéer om feministisk frigörelse på alla världens kvinnor utifrån västerländska ideal och värden, som att de vore allmänna/universella (Khader, 2018) och som ser på kvinnor i Syd som maktlösa offer (Mohanty, 1991) och; hegemonisk feminisms marginalisering av svarta kvinnor och deras erfarenheter i feministisk teoribildning (hooks, 1984).

Glädjedöaren?

Exkluderingen kan ske innan de som bryter mot likhetsnormen i ett mainstream-feministiskt sammanhang alls sökt sig dit, eller i mötet. Sara Ahmed beskriver i sin viktiga text *Feminist Killjoys (and Other Willful Subjects)* (2010) att närvaron av rasifierade kroppar i vita rum skapar en spänd atmosfär, och gör det mycket obekvämt att påtala konflikt, eller överhuvudtaget existera som en svart och brun person, i vita feministiska rum.

Ahmed exemplifierar det med att referera till bell hooks som har beskrivit vad som händer när en rasifierad kvinna kommer in ett rum där vita feminister, som inte känner varandra tidigare, har ett möte för att diskutera feministisk teori. Innan den rasifierade kvinnan anslöt sig så kände de vita kvinnorna samhörighet i gruppen; en gemenskap som bygger på upplevelsen av ett delat kvinnoskap.

När den rasifierade kvinnan antrar rummet ändras atmosfären. Ett möte som präglades av "njutning och solidaritet" som Ahmed beskriver det, är nu spänt av närvaron av någon som inte helt tillhör. En spänning uppstår i den vita kvinnans kropp, vilket ändrar den glädjefyllda atmosfären. Den rasifierade kvinnan åläggs i sin tur ansvaret för det. Ibland räcker det med en rasifierad kvinnas blotta närvaro i ett vitt, feministiskt rum för att skapa en anspänning.

Påtalar hon spänningen kan hon snabbt bli utpekad som problemet själv, oavsett hur mycket hon försöker värna om de sociala banden i gruppen. Genom att tillskrivas aggressivitet, särskilt om hon är svart (då åberopas stereotypen "Angry Black Woman"), så avfärdas hennes upplevelser av rummet.

Orättvisan i att bli avfärdad kan i sin tur väcka faktisk ilska hos henne, och som Ahmed beskriver används denna ilska som bekräftelse på den aggressivitet som tillskrivits henne. Andra gånger skapas spänningen i ett vitt, feministiskt rum av att en rasifierad kvinna talar om hur rasism och sexism inskränker hennes liv, med en befogad ilska.

Ahmed citerar Audre Lorde och beskriver hur rasifierade kvinnor blir anklagade för att deras ilska väcker känslor av hjälplöshet hos vita kvinnor, och hindrar dem från att släppa sina skuldskänslor. Igen görs den rasifierade kvinnan och hennes ilska till problemet, i stället för det hon är arg över. Ahmed lyfter även ett exempel från texten *Our Sister Killjoy* (1977) av Ama Ata Aidoo.

Den svarta karaktären Sissie är på ett flygplan när den vita flygvärdinnan säger att hon ska visa Sissie till sin sittplats "vid hennes vänner" – två andra svarta personer som Sissie inte känner. Sissie måste nu överväga om hon ska säga till flygvärdinnan och därigenom skapa en obekväm situation, där Sissie själv kommer att ses som den obekväma – problemet.

Här väver Ahmed in idén om the Feminist Killjoy, den feministiska glädjedödaren. Den som ses som den obekväma, som bara genom att hävda sin sanning går emot strömmen, och därför upplevs vara i vägen för de andra och deras frihet från obekvämlighet.

Enligt Ahmed räcker det här för att bli stämplad som någon som berövar glädje, alltså en glädjedödare. För rasifierade personer i vita rum kan det vara särskilt svårt att prata om rasism eftersom ens existens i rummet är något som i sig självt skapar spänning och motsättning. Ahmed beskriver att istället så kan rasifierade personer känna sig tvungna att mjuka upp sin framtoning, att uppföra sig bra för att bli lyssnade på eller undvika exkludering.

Lorde (1984) skriver också att det kan bli känslösamt för vita när icke-vita påtalar rasism de utsätts för, och den icke-vita personen förväntas ta ansvar för känslorna av skuld och så vidare som väcks hos den vita personen. Det här får konsekvensen att det blir en enorm emotionell börda för icke-vita att påtala rasism. Här får vi syn på flera sätt som någon kan exkluderas från ett feministiskt rum: att bli stämplad som glädjedödare, att bli tystad, att behöva trösta andra efter att du uttryckt att de sagt eller gjort något problematiskt, att bli skuldbelagd, att få ta ansvar för problemen du pekat ut, att behöva uppföra sig bättre för att bli lyssnad till med mera.

Personerna som svarat på enkäten till den här rapporten har fått svara på i vilken utsträckning de erfarit dessa strategier för exkludering i feministiska rum.

För rasifierade personer i vita rum kan det vara särskilt svårt att prata om rasism eftersom ens existens i rummet är något som i sig självt skapar spänning och motsättning

Vilka är det som hörs i FemTempen?

Totalt fick vi in 498 giltiga svar på enkäten, lite färre än förra årets 556 svar.

Rekryteringen av deltagare till enkäten har skett digitalt: den publicerades på StreetGäris hemsida, instagram och facebookgrupp.

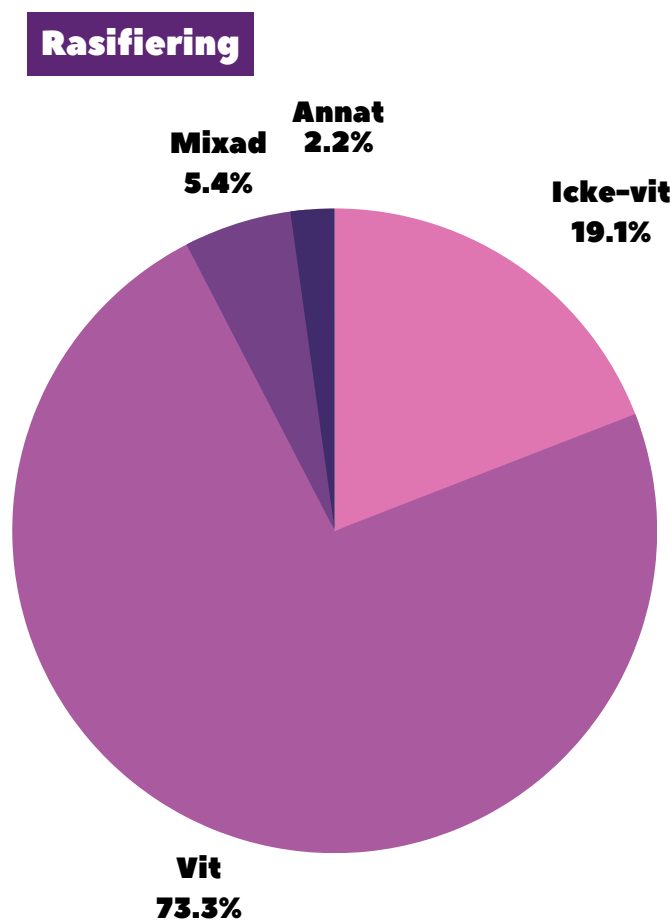
Enskilda personer har också ombetts dela enkäten på sina plattformar. Alla skillnader som uppges är statistiskt säkerställda.

De som besvarat enkäten är främst personer som har angett att de är kvinnor, ickebinära och/eller trans (totalt 470 svarande).

Svarande som uppgett att de är ickebinära eller har någon transidentitet är yngre än de som endast angett att de är kvinnor.

Majoriteten har svarat att de är vita (73,3 procent) och 19,1 procent uppgav att de är icke-vita (synlig minoritet). Baserat på frisvaren i förra årets enkät lades en kategori till för personer som inte ser sig själva passa in i kategorierna vit eller icke-vit, vilket var 5,4 procent av svarande. 2,2 procent uppgav 'annat'.

I år lades det också till en fråga om ursprung som komplettering till frågan om rasifiering, eftersom ett antal deltagare i förra årets enkät hade svårigheter med att identifiera sig som vita eller icke-vita. Ungefär en tredjedel av svarande (32,3 procent) uppgav att de har ursprung någonstans utanför Norden och en fjärdedel (24,7 procent) har ursprung utanför Europa. 3,4 procent av svaranden uppgav också att de var adopterade, majoriteten från utomeuropeiska länder.

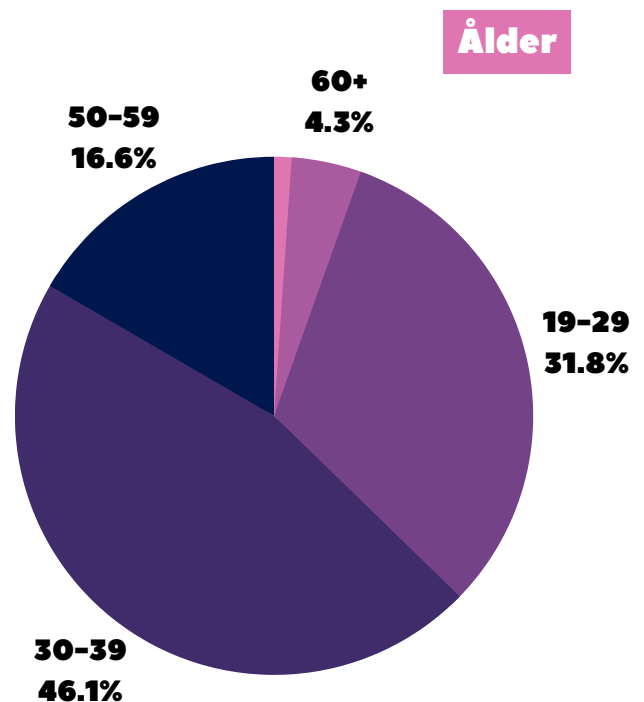

Likt förra året bor en stor andel svarande i Stockholm eller inom Stockholms län (45,6 procent). 18,9 procent av svaranden bor i eller nära Göteborg och Malmö. 25,1 procent bor i städer som kallas "större städer", till exempel Gävle och Uppsala. Nio procent bor i så kallade "mindre städer" som Falun och Norrtälje, eller på landsbygden. 1,4 procent av svarande bor utomlands.

Det är få deltagare i enkäten i ändarna av åldersfördelningen: en procent 15-18 och fyra procent 60+. 29,3 procent var mellan 19-29, 42,4 procent mellan 30-39, 15,3 procent 40-49 och 8 procent 50-59.

Av de svarande arbetar 63,7 procent, 21,1 procent är primärt studenter, 4,4 procent är arbetssökande, 3 procent pensionärer och 7,8 procent uppgav annan sysselsättning.

13,3 procent av alla som har svarat på enkäten är medlemmar i föreningen StreetGäris. Bland medlemmarna är fler personer icke-vita än vita och fler bor inom Stockholms län än i resten av Sverige.

Vem pratar man feminism med?

De svarande fick frågan om vilka de pratar om feminism med. Nästan alla pratar om feminism med sina vänner (97,6 procent). Bland de som arbetar så pratar de flesta med sina kollegor (77 procent) och de flesta som studerar pratar med studiekamrater om feminism (67,6 procent). Över hälften pratar om feminism med partners och nära en tredjedel (30,3 procent) av svarande pratar feminism i en feministisk grupp de är med i. Det finns en del skillnader mellan vita och icke-vita samt på basis av kön: vita pratar i större utsträckning om feminism med sina familjer och partners (75,9 procent respektive 58,1 procent) än icke-vita (60 procent respektive 41,1 procent). Det är vanligare för ickebinära och transpersoner att prata om feminism i en feministisk grupp än för kvinnor som inte uppgett att de är ickebinära eller trans (44 procent respektive 28,3 procent), vilket kan betyda att ickebinära och transpersoner som deltagit i enkäten är mer politiskt organiserade kring feminism än andra svarande.

Vanligt att bli uppdaterad om den feministiska debatten via sociala medieprofiler

De svarande fick också frågan om var de tar del av feministiska debatter: genom sociala medier, som via feministiska profiler och Facebook-grupper, och via andra medier som tidningar och bloggar. Det är mycket vanligt att bli uppdaterad om den feministiska debatten via sociala medieprofiler (84,9 procent), och facebookgrupper (64,9 procent).

Relevant är att StreetGäris är en förening med stor digital närvaro, så de som har svarat kan vara mer aktiva online än andra.

Lite över hälften (56 procent) tar del av feministiska debatter via tidningen och något fler (59,2 procent) via personer i ens närhet. Ungefär en tredjedel (29,5 procent) blir uppdaterade genom feministiska föreningar de är medlemmar i och 12 procent läser bloggar som behandlar feminism.

Vita svarande uppger i större utsträckning än icke-vita att de tar del av feministiska debatter genom att läsa tidningen, och det är mindre vanligt för svarande som bor på mindre orter att vara med i en förening där man tar del av feministiska debatter än på större orter (11,1 procent för svaranden i småstäder och 35,2 procent för svarande i Stockholm). Samma mönster finns gällande att bli uppdaterad om feminism av personer i ens närhet (48,6 procent för svaranden i småstäder och 68,3 procent för svaranden i Stockholm).

Det fanns också en åldersskillnad kring att ta del av feministiska debatter via tidningen och facebookgrupper, där äldre är mer benägna läsa om feministiska debatter i tidningen än yngre, och de som mest använder facebook för att ta del av feministiska debatter är mellan 25 och 40 år. Det här är i linje med vad man vet om sambandet mellan internetvanor och ålder, där särskilt unga personer inte använder facebook (se mer på internetstiftelsen.se).

StreetGäris medlemmar tog del av den feministiska debatten i facebookgrupper och via feministiska föreningar i större utsträckning än andra, vilket är väntat eftersom Streetgäris är en förening med en stor facebookgrupp.

Den feministiska debatten

På frågan om vilka feministiska frågor som har fått fokus i den feministiska debatten så svarar nära 80 procent mäns våld mot kvinnor och hedersvåld. Övriga alternativ (fördelning av det obetalda hemarbetet, ekonomisk jämställdhet, fördelning av makt, uppvärderande av kvinnoyrken, ojämlik hälsa, klassfrågor och jämlik utbildning) svarade högst 40,4 % och lägst 5 % fick fokus i debatten. Det ojämna fokuset på feministiska frågor kan vara symptomatiskt på sättet som medier riktar sitt innehåll mot vad som engagerar läsare starkast.

Anser att frågan fått fokus i den feministiska debatten	%
Mäns våld mot kvinnor/hedersvåld	79,9
Fördelning av det obetalda hemarbetet	40,4
Ekonomisk jämställdhet	37,3
Fördelning av makt	31,9
Uppvärderandet av kvinnodominerade yrken	24,7
Jämställd hälsa	18,9
Klass	5,6
Jämställd utbildning	5

HUR SER
exkluderingen

U
T
I

feministiska rum?

Exkluderingen i feministiska rum

96 procent av svarande anser att minst ett viktigt perspektiv exkluderas från mainstream-feministiska rum.

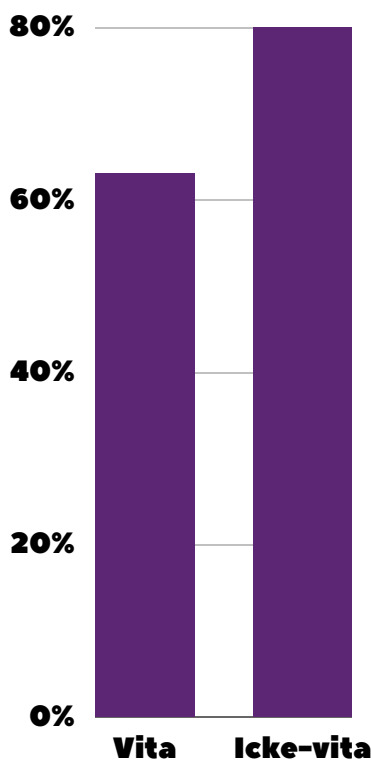
Ungefär två tredjedelar anser att rasmaktsordningen och klassanalys saknas i mainstream-feministiska rum, lite färre (63,7 procent) saknar funktionsrätt och hälften av svarande anser att transfrågor inte inkluderas. 46,6 procent respektive 40,4 procent anser att religionsfrihet och perspektiv på åldersmaktsordningen saknas.

Andel som anser att perspektivet saknas i feministiska rum

Om man ser på skillnaderna mellan vita och icke-vita svarande så uppgav nära 80 procent av icke-vita att de ansåg att perspektiv på rasmaktsordningen saknas, medan 63,3 procent av vita ansåg det. 61,1 procent av icke-vita anser att perspektiv på religionsfrihet saknas medan 43,6 procent av vita anser samma. Det här kan indikera att det är svårare att få syn på vad som saknas om det handlar om perspektiv som är utanför den egna upplevelsen.

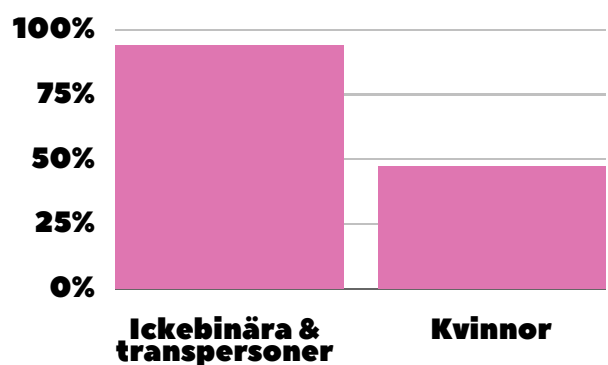
Andel som anser att rasmaktsordningen saknas i feministiska rum

För ickebinära och/eller transpersoner som grupp finns dock en hög medvetenhet om perspektiv som saknas, jämfört med andra grupper. 84 procent anser att rasmaktsordningen och funktionsrätt saknas och 82 procent anser att klassanalys saknas. Motsvarande siffror för kvinnor som inte uppgav att de är ickebinära eller trans är 65,5 procent, 61,2 procent respektive 65 procent. Som vi såg i frågan om vilka de svarande pratar om feminism med, så pratar ickebinära och transpersoner i högre utsträckning än andra om feminism i feministiska grupper de deltar i. Det kan tyda på att svarande ur den här gruppen är mer politiskt organiserade och därför mer politiskt medvetna än andra grupper som är representerade i enkäten, vilket skulle kunna förklara varför de uppger att fler perspektiv saknas.

Den största skillnaden är på frågan om transperspektiv saknas i den mainstream-feministiska rörelsen: 94 procent av ickebinära och transpersoner anser att det saknas och 47,1 procent av kvinnor som inte uppgav att de är ickebinära eller trans uppgav detsamma.

Andel som anser att transperspektiv saknas i feministiska rum

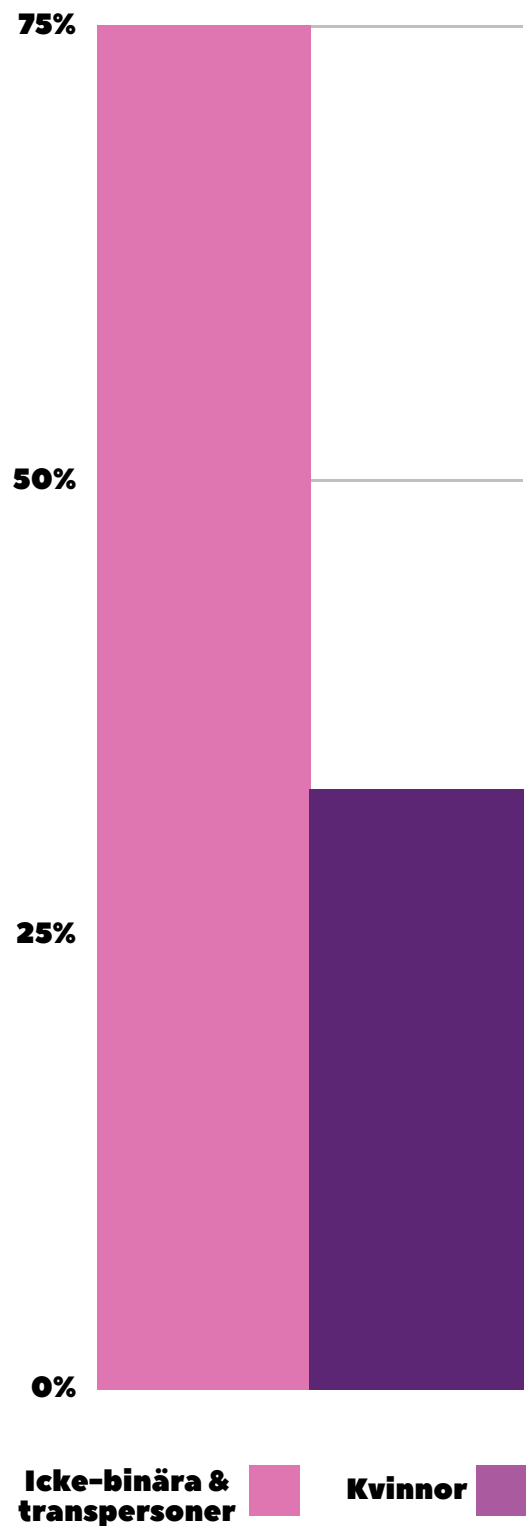

Andel som upplever exkludering

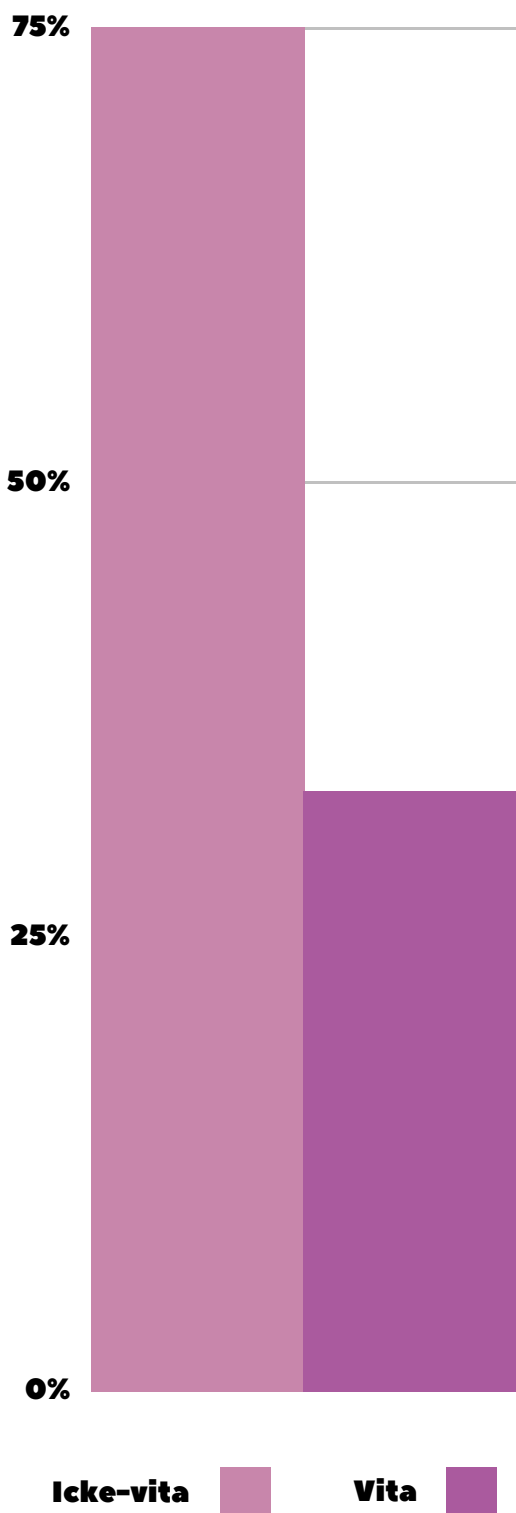
Icke-binära och transpersoner upplever exkludering i hög utsträckning

Av svarande som uppgav att de var ickebinära eller hade en transidentitet svarade nära tre fjärdedelar att de upplevde exkludering i feministiska rum, jämfört med kring en tredjedel av kvinnor som inte uppgav att de var ickebinära eller trans.

Några särskilda sätt som ickebinära och transpersoner upplever exkludering är genom att bli stämplad som en glädjedödare (54 procent vs 35,7 procent), att bli skuldbelagd för problemen de tar upp (42 procent vs 26 procent), att behöva ta ansvar för andras känslor (62 procent vs 31,9 procent), att vara ensam med att ta upp ens perspektiv (66 procent vs 40,7 procent) att sluta bli inbjuden (20 procent vs 8,1 procent), inte bli erkänd (68 procent vs 32,9 procent), att bli avkrävd att uppföra sig bättre (42 procent vs 26,4 procent) och att ignoreras (44 procent vs 27,6 procent). Ingen form av exkludering var vanligare för kvinnor som inte uppgett att de var ickebinära eller transpersoner.

Andel som upplever exkludering

Även icke-vita personer upplever mycket exkludering

Liknande nivå av exkludering, runt tre fjärdedelar, finns bland icke-vita svarande (jämför med runt en tredjedel för vita svarande).

Exkludering som drabbar icke-vita i högre utsträckning än vita svarande är att bli stämplad som glädjedödare (54,7 procent vs 32,6 procent), att bli tystad (52,6 procent vs 27,1 procent), att behöva trösta andra när de har kränkt en (51,6 procent vs 20 procent), att bli skuldbelagd (45,3 procent vs 24,1 procent), att behöva ta ansvar för andras känslor (58,9 procent vs 29,6 procent), att vara ensam med att ta upp ens perspektiv (73,7 procent vs 35,9 procent), att sluta bli bjuden (16,8 procent vs 8,2 procent), att inte bli erkänd (49,5 procent vs 32,9 procent), att bli avkrävd att uppföra sig bättre (53,7 procent vs 22,5 procent), och att bli ignorerad (50,5 procent vs 26,6 procent). Ingen form av exkludering var vanligare för vita än icke-vita.

Bland de med ursprung utanför Norden hade 44,8 procent upplevt att de behövt trösta någon som har kränkt en jämfört med 19,7 % bland de med ursprung i Norden. Andra skillnader mellan de med ursprung i Norden och de med ursprung utanför Norden fanns på frågorna som gällde att ha blivit skuldbelagd för problemen man tagit upp (36,2 procent vs 24,8 procent), att behöva ta ansvar för andras känslor (46 procent vs 30,1 procent), att vara ensam med att lyfta ens perspektiv (58,3 procent vs 36,7 procent), att behöva uppföra sig bättre (41,7 procent vs 21,5 procent), att bli ignorerad (41,7 procent vs 26 procent).

För svarande med ursprung utanför Europa var det vanligare än för de med ursprung i Europa att ha blivit stämplad som glädjedödare (48 procent vs 33,1 procent), att bli tystad (45,5 procent vs 64,8 procent), att behöva trösta någon som har kränkt en (51,2 procent vs 20,3 procent), att bli skuldbelagd (40,7 procent vs 24,5 procent), att behöva ta ansvar för andras känslor (51,2 procent vs 30,1 procent), att vara ensam med att lyfta ens perspektiv (66,7 procent vs 36,3 procent), att ej bli erkänd (46,3 procent vs 33,9 procent), att behöva uppföra sig bättre (46,3 procent vs 22,1 procent), att bli ignorerad (44,7 procent vs 26,7 procent).

Man ser en tydlig trend att ju fler icke-vita som ingår i en grupp desto större uppges exkluderingen vara. Inga former av exkludering var vanligare bland de med ursprung i Norden än bland de med ursprung utanför Norden, och inga former av exkludering var vanligare bland de med ursprung i Europa än bland de med ursprung utanför Europa.

Vita personer deltar oftare i feministiska rum

En ny fråga för i år är “deltar du i feministiska rum”? Den frågan ställs för att särskilt fånga upp svarande som antingen slutat delta i feministiska rum på grund av exkludering eller aldrig deltagit i dem för att det inte setts som intressant. Här fanns också en skillnad mellan deltagande baserat på rasifiering och ursprung. 36,8 procent av svaranden som rasifieras som icke-vita uppgav att de deltar i feministiska rum och 51,5 procent av de svaranden uppgav att de inte gör det.

Vi ställde även en följdfråga till de som svarade nej om varför man inte deltog. Nära en tredjedel av de som svarade på den här frågan sa explicit att de inte deltog på grund av att rummen kändes för vita. Det finns en stor överrepresentation av vita svaranden i den här enkäten, vilket möjligtvis kan förklaras av att en mindre andel icke-vita feminister rör sig i feministiska rum och kanske därför inte exponeras för den här enkäten eller upplever det angeläget att besvara den.

Resultaten följer samma mönster som förra årets rapport och många av svaren är i stort sett oförändrade. Förra året svarade 78 % av icke-vita att de blev exkluderade i feministiska rum jämfört med 26,4 % vita. Siffran har alltså sjunkit något för icke-vita och gått upp något för vita nu ett år senare. Det är dock svårt att säga om det här är en faktisk förändring eller bara en slump.

Bland de som uppgett att de är adopterade i enkäten så syntes också ett mönster av exkludering. Några skillnader är att 70,6 procent av adopterade uppgav att de hade blivit exkluderade i feministiska rum medan 39,3 procent av de som inte är adopterade hade blivit det. 58,8 procent uppgav att de behövt trösta någon när den kränkt en (vs 26,8 procent som inte är adopterade), 58,8 procent uppgav också att de behövt ta ansvar för andras känslor samt behövt uppföra sig bättre. Samma siffra var 34,5 procent respektive 27 procent för de som inte blivit adopterade. 70,6 procent av adopterade uppgav att de har blivit ignorerade, medan 29,7 procent av svarande som inte är adopterade svarade samma. Denna siffra var högre för adopterade än för någon annan grupp och med få svaranden är det svårt att dra slutsatser mer än att det är en signal om att adopterades livsvillkor och perspektiv behöver lyftas bättre i den feministiska rörelsen.

Likt förra året fanns det skillnader mellan StreetGäris medlemmar och de som inte är medlemmar i fråga av exkludering. 66 medlemmar har svarat på enkäten och av dem har 56,1 procent upplevt exkludering jämfört med 38 procent av de som inte är medlemmar. 48,5 procent av medlemmar som har svarat på enkäten har blivit stämplade som glädjedödare, vilket 35 procent av de som inte är medlemmar har upplevt. Vidare har 60,6 procent av medlemmar upplevt att de ensamt lyft sina perspektiv medan 41,2 procent av de som inte är medlemmar har upplevt det.

43,9 procent av medlemmar har upplevt att de behövt uppföra sig bättre och 25,7 procent av de som inte är medlemmar har upplevt det. 45,4 procent av medlemmar har upplevt att ha blivit ignorerad och 28,9 procent av de som inte är medlemmar har upplevt samma. Alla dessa skillnader är statistiskt säkerställda och inga skillnader finns där fler av de som inte är medlemmar har upplevt exkludering än de som är det. Eftersom StreetGäris är en uttalat intersektionell och antirasistiskt organisation kan det vara så att medlemmarna i högre utsträckning har upplevt exkludering i mainstream-feministiska rum och därför sökt sig till StreetGäris som ger ett alternativ till det.

70,6 procent av adopterade uppgav att de hade blivit exkluderade i feministiska rum medan 39,3 procent av de som inte är adopterade hade blivit det

Vad kännetecknar ett feministiskt rum som känns som hemma?

I år ställde vi även frågan om vad som kännetecknar ett feministiskt rum som känns som hemma. Ett antal av svaren (159 stycken) illustrerade något som ofta blir en krock i feministiska rum, där vissa upplever att ett tryggt rum uppstår när det är “högt i tak”, och man får “ställa dumma frågor” medan andra upplever att ett tryggt rum är där man “inte behöver förklara”, där “folk förstår en” och “är/tänker som en själv” - vilket bäst tillgodoses i ett separatistiskt rum. Icke-binära och transpersoner uppgav i högre utsträckning än kvinnor som inte uppgav att de var icke-binära eller trans att de kände sig mest hemma i någon form av separatistisk konstellation. Också relaterat är fyndet att StreetGäris medlemmar även i år uppgav att de upplevt exkludering i mainstream-feministiska rum i större utsträckning än icke-medlemmar, vilket kan förklara varför de sökt sig till ett separatistiskt sammanhang som föreningen StreetGäris. Det här är ett ämne att utforska vidare i kommande rapporter.

Separatism, att organisera sig tillsammans med andra kring en specifik ideologi eller identitet, är ett viktigt verktyg inom den feministiska rörelsen. Separatistiska rum ger paus från exempelvis “dumma frågor” och är också ett sätt som grupper kan forma en politisk förståelse av sig själva. Men för att faktiskt göra motstånd mot patriarkatet behöver man också komma samman med andra över skillnader och identitetsgränser. Ett sätt som det kan ske är genom koalitioner. En koalition kan beskrivas som processen varvid grupper som definierar sig som olika jobbar tillsammans politiskt, antingen långsiktigt eller kortsiktigt för att främja något gemensamt mål. Det är ett sätt som grupper kan behålla sin särprägel och kultur men ändå komma samman kring gemensam politik.

Separatism, att organisera sig tillsammans med andra kring en specifik ideologi eller identitet, är ett viktigt verktyg inom den feministiska rörelsen

BORTOM

HEGEMONISK

FEMINISM

Frigörelse genom att bygga solidariska koalitioner

Relevant till detta är Combahee River Collectives arbete. De bildades 1977 i Boston, USA och bestod av en grupp svarta lesbiska feminister, bland andra Audre Lorde. Gruppens mål var att formulera en politik som synliggjorde intersektionerna för deras identiteter, eftersom de osynliggjordes i den feministiska rörelsen såväl som rörelserna för svartas rättigheter och HBTQ-personer. De skrev ett uttalande, Combahee River Collective Statement, där de myntade begreppet identitetspolitik och kallade på koalitionsbygge med andra organisationer som ett sätt att främja allas kamp för rättvisa.

Begreppet identitetspolitik har kommit att betyda något väldigt annorlunda idag jämfört med hur det menades 1977. Idag är det synonymt med splittrande politik, men den ursprungliga meningen var att ge språk till ansatsen att bygga en egen politik och kämpa i solidaritet med andra rörelser från en egen position, istället för att de specifika förtrycken som svarta kvinnor möter ska osynliggöras i andra rörelser. Combahee River Collective formulerade alltså att den här typ av separatism var en förutsättning för att kunna kämpa mot sätten patriarkatet förtrycker alla; det var genom separatism som grupper som osynliggörs i de större rörelserna kunde bli synliga, och minoritetsgrupper kunde bli validerade för sina särskilda erfarenheter.

Combahee River Collective påminde även om den viktiga principen att om man “lyfter från botten” - kämpar för frigörelse av de som är mest marginaliserade - så lyfter man också alla andra. Därför gynnar det alla att bygga koalitioner med grupper som upplever fler former av marginalisering än ens egna.

Utifrån de här principerna har grupper i flera decennier jobbat tillsammans över identitetsgränser. Det är inte möjligt att sådant arbete kan ske konfliktfritt, men med rätt resurser och verktyg kan koalitioner ta sig igenom konflikter intakta och mer effektiva. En sådan resursbank är exempelvis “In It Together”, en verktygslåda för att navigera sin väg igenom konflikt som är framtaget av grupperna Interrupting Criminalization och Dragonfly Partners baserade i USA. De är några av de många grupperna som arbetar med “konflikt transformation”, ett ramverk som är väl lämpat för rörelsebyggande när grupper organiserar sig över skillnader. Verktyg som dessa ger en väg framåt bortom den exkluderande feminism som dominerar i vårt samhälle idag.

Begreppet identitetspolitik har kommit att betyda något väldigt annorlunda idag jämfört med hur det menades 1977

FemTempen är StreetGäris årliga undersökning som fokuserar på vilka frågor som tagit plats i den feministiska debatten och i feministiska rum. Undersökningen mäter även vilka frågor som exkluderas från mainstream feminismen och vilka grupper som upplever att de inte får sin röst hörd inom rörelsen.